

Šumavští pasáči

Bylo mně dopřáno oslavit padesáté narozeniny. Kromě mnoha pozorností mi jedna událost udělala velkou radost. Dva muži se ohlásili prostřednictvím žáka v učebně a přáli si se mnou mluvit. Vyšel jsem z učebny a přede mnou stáli ti dva - jeden výrazně šumavský typ.

„Je to on“, zašeptal, sotva mne spatřil. Starší si vzal slovo a promluvil ke mně v čistém šumavském dialektu: „Vy jste ten šumavský básník?“ Když jsem projevil překvapení, podal mi svou mozočnatou ruku a pravil s upřímností horala: „Tak pozdrav Vás Pán Bůh, mám radost, že jsem se dožil setkání s přítelem. Vy mne asi nepoznáváte?“ Přemýšlel jsem, hleděl do jeho očí, vzpomínal na dětství, ale nic mne nepřivedlo na stopu. Šťastně se usmívajíc, připomenul: „Vzpomínáš si na válečný rok 1866.“ „Jak živě“, vykřikl jsem, „tehdy jsem byl osmiletým chlapečkem“. „A se mnou si pásával v lese...“, dodal on. Jakoby mi spadly šupiny z očí, stiskl jsem mu ruku a zvolal jsem: „Ano, ty jsi přeci Küni Franzl! Uhádl jsem?“ Zajímalo mne, jak se dostal do Lípy, vždyť jeho domov je na Šumavě. „Už dvacet let tam nejsem, můj dnešní domov není daleko od Lípy, jen hodina pěšky za Bodenbachem. Jsem dřevařem na panství a daří se mi dobře, díky Bohu. Celý rok jsem tě hledal, protože jsem se o tobě dočetl v novinách. Až v neděli jsem se dozvěděl, že žiješ v Lípě a slavíš padesátiny. Neměl jsem už stání a chtěl ti

pogratulovat, přítele jsem vzal s sebou. Pozdrav tě Bůh, rychtářův Johanne, ať jsi dlouho živ, zdráv a šťasten“.

Ta upřímnost mne zasáhla hluboko do srdce a tiskl jsem pevně ruku tomu hodnému muži. Potom jsme zašli na jedno plzeňské a usrkávali z jedné sklenice, což je zvyk horalů. Před očima se vynořil čas našeho dětství a my zas byli těmi malými pasáčky v lesních pasekách. Pral jsem obdařená Černá hora, Siebensteinfelsen, Stolová hora, Stráž – títo obři a jejich mohutné lesy byly našim domovem. V představách se zjevily nádherně kvetoucí slunné paseky, veselý ptačí zpěv, kamenné snosy tyčící se jako hrady. V polední čas, kdy dobytek odpočíval, jsme odtud pozorovali okolní svět, povíдали jsme si.

Küni byl o čtyři roky starší, a jak bylo zvykem, hned po ukončení školní docházky nastoupil do služby jako pasák a staral se sám o sebe. Hajný Tatra, starý medvěd, který se nemohl celý den od biče odloučit, pasáka potřeboval. Za službu dostával jídlo, ošacení, pár bot a šest guldenů roční plat. Do setmění sloužil ten hoch a již koncem dubna, když vykukla první tráva, vodil stádo do lesních pasek. Já, rychtářův Johann, jsem navštěvoval filiální školu na Bučině, náležící do farní školy na Knížecích Pláních. Naším učitelem byl tehdy Hansl,

syn farního učitele. Byl vyučen hodinářem a uměl číst a psát. Tento Hansl vytrhával z mé hlavy celé chomáče vlasů, když jsem se příliš vrtěl. Přesto bych pro něj do ohně skočil, učitel byl pro mne velkou autoritou. Potom přišlo jeho povolání k armádě, musel jít bojovat za Rakousko. Staří naříkali, když přišlo loučení a možná nikdy shledání. Pro děti skončila škola. Nebyl učitel, nebylo vyučování. Samozřejmě museli hoši pást krávy, sázet stromky. Když nebyla jiná práce, musely jsme my děti cupovat tkaninu pro zraněné. Dělal jsme to rády, vždyť to bylo i pro našeho učitele. I já udatně cupoval, ale jinak jsem vychutnával svobodu a vedl rajský život.

Chytání ptáků patřilo k mým nejmilejším radovánkám. Strach z nebezpečného lesa krotil mou zábavu, a tak jsem kladl pasti jen na jeho okraji a mrkal při tom provinile k modré obloze. Pozoroval jsem hmyz a hodiny obdivoval velkolepý horský svět, který se táhl až k Alpám.

Jednou odpoledne jsem stál před hájovnou, sousedící s rychtářovým domem. Obdivoval jsem hajného květinovou zahrádku, když najednou za mnou zasvištěl bič. To Küni Franzl vyháněl dobytek. Také bych rád měl takový bič, ale kdo by mě ho dal? Můj otec neměl pochopení. „Nech mě také zašvihat“, žebrel jsem na Franzlovi. On se zasmál. „Zkus to!“ Stál jsem na jedné noze a švihal, byl jsem radostí bez sebe a nechtěl přestat. Tu se objevil věčně

Johann Peter

hubující hajný Tatra s bičem na psa a současně jsem ucítil jeho bič na svých nohách. Také Küni ochutnal jeho švihnutí, protože tak dlouho nechal krávy stát na silnici. „*Pojď se mnou pást*“, tiše zašeptal, „*já ti jeden bič obstarám*“. Od té doby jsme byli nerozluční kamarádi. Náš revír byl ve Waldhütersteinreigelu – bylo to lokální označení pro jižní část Stolové hory. To místo bylo bohaté na skalní útvary, z jejichž vrchu člověk vychutnával ničím nerušený rozhled. Kolem se šířily plochy pro pastvu. Pro Franzla to byl nejmilejší kout, jiná místa nenabízela tak dobrou pastvu. Stal jsem se mu pomocníkem.

Náhle přišla do lesů strašlivá zvěst, že přijde Prušák. Z Bavorska přes Pasov má táhnout na Prahu, očekávan byl také na Bučině. Všechno ztratilo cenu, jen starost o bezpečnost zůstala. Kravám byly odejmuty zvonce, aby je Prušáci nenašli. Vyhnaly se do lesů, kde zůstaly týdný. Muži se zabezpečovali noži a pistolemi, aby nás mohli bránit. I Tatra odebral kravám zvonce a Küni musel zvýšit svou pozornost, aby se žádný kus neztratil a nezašel do bažiny. To znamenalo držet po celý den dobytek pěkně pohromadě a k tomu jsem byl vítanou pomocí. Dobytek časem přivykl a nám byla zase dána možnost věnovat se i klukovským zálibám. Franzl byl šikovným stavitelem a já jeho neúnavným pomocníkem. Na každé pasece jsme

protože nedokázali žít v zajetí. Tehdy jsme ještě nechápali, jak hřešíme. Ještě jednou neplechou jsme si znepřátelili hajného. Na pastvinách bylo tolik jahod, borůvek a malin, že jsme měli postaráno o občerstvení. Také turisté měli o lesní plodiny velký zájem a nás lákal prodej. Horlivě jsme sbírali, ale neměli jsme kam plodiny ukládat. Küni přišel s nápadem, že z čerstvé kůry bříz a smrků budeme vyrábět praktické košíčky. Vůbec nás nenapadlo, že tím způsobíme živým stromům smrt. Hajný Gamsl nás ale chytil a tehdy jsme pocítili surovost, která mu byla vlastní a uplatňoval ji na své ženě i na lidech z vesnice. Svou sukovici si vyřídil s námi účet, a když jsme přišli k hájovně, čekal na nás ještě Tatra s bičem na psa a uštědřil nám další lekci. Od té doby měly stromy od nás pokoj, Gamsl nás ale začal nenávidět.

U „Dlouhého mostu“ stál obrovitý pařez s vyčnívajícími kořeny, pod které jsme se mohli schovat, aniž by nás někdo zpozoroval. Jednou v neděli jsme pásli na pasece u Stráže a Küniho napadlo udělat oheň, což nám bylo přísně zakázáno. Přitáhli jsme větve a brzy praskal veselý ohniček a šířil kouř do širokého okolí. Chtěli jsme si upéct brambory. Když jsme zaslechli, že přichází Gamsl, ukryli jsme se pod pařezem jako myšky. Gamsl rozhrabal oheň a začal nás hledat. Sledovali jsme jeho holínky, když obcházel kolem, ale že jsme zahrabáni pod pařezem, ho nenapadlo. Jaké štěstí, že neměl sebou psy!

V hájovně nás čekal opět bič, i když jsme zapírali a vymlouvali se na hledání hub. „*To si zasloužíte*“, hřměl Tatra, „*v době, kdy čekáme Prušáky, nechali jste krávy samotné*.“ Neměl jsem odvahy otci vyprávět o těchto výchovných lekcích, byl bych od přítele odloučen.

Během pasení dobytka jsme také prolézali houští a hledali houby pro rodiče. Jakou říší hub byla Šumava, si nikdo cizí nedovedl představit. Pro místní chudé to bylo požehnání. Vybírali jsme ty nejkrásnější kusy a potom je táhli v ruksacích domů.

Konečně pak přinesly Obecní noviny do lesů zprávu o bitvě u Hradce Králové. Přestože obyvatelé přijali smutnou zprávu se zarmoucením, mohli začít lehčeji dýchat. Již se nemuseli Prusa bát. V horách se opět rozezněl zvuk kravských zvonců a my, pasáči, jsme nemuseli být tak pozorní. Začali jsme si hrát na válku... Küni byl Prušák a já představoval „*našeho císaře*“. Každý si uřízl dřevěný meč a zásobil se municí kamenů a šišek. Když došla munice,

útočili jsme meči, sekali jsme do sebe bez rozmyslu. Křičel jsem „*Hurá!*“, když Küni padl jako mrtev. Mé nadšení dlouho netrvalo. Küni ležel bez pohybu, byl modrý v obličeji a mně bylo tuze těžko. Sklonil jsem se k jeho tváři, volal jeho jméno a třásl jím. Tu otevřel oči, pomalu se zdvihl a začal nařkat. Teď jsem zpozoroval, co způsobil můj meč: Prušák Küni měl obrovskou bouli, která byla stále větší a tmavší. Táhl jsme spolu k potoku a ochlazovali ji ve studené vodě. Cestou domů už bylo zase do břeh. A tak proběhlo léto 1866.

Když podzim svým štětcem barvil lesy, objevil se zase Hansl v rychtářově domě s hlášením, že je připraven jít do školy. Pryč byly ty krásné dny, jen o nedělích jsem směl dělat Küniemu společnost, až do zimy, která ho učinila v hájovně nepotřebným. Odešel dělat čeledína do Bavor, já musel na studia. Naše cesty se rozdělily a již jsme se neviděli. Jen vzpomínky na krásný čas mládí zůstaly.

si postavili z větví, mechu a klestí chýši. Uvnitř jsme udělali kamenné topeniště a dvě lůžka. Při špatném počasí nám chýše poskytovala ochranu, a když nás přepadla únava, mohli jsme si na mechovém lůžku odpočinout. Pod jedním javorem jsme si také postavili oltář a vyzdobili jej obrázky svatých i květinami z luk. Protože jsme nemohli být v neděli na bohoslužbě, klekali jsme zde a modlili se.

V houští jsme také kladli pastí na ptáky a mnozí ptáčci skončili v našich rukou a potom v klecích. Bohužel většinou zahynuli,

Náhoda nás svedla po mnoha letech opět dohromady v severních Čechách. Při dobrém pití se minulost stala přítomností a my se opět zbratřili, a to pro budoucnost. Vždyť v srdcích jsme zůstali pravými Šumavany.

Z knihy Johanna Petera
(23. 2. 1858 – 14. 2. 1935)
Der Richterhub (1914)

volně přeložila Květa Pěničková, Nové Hutě
/pokračování příště/